

PERSONÁLIA

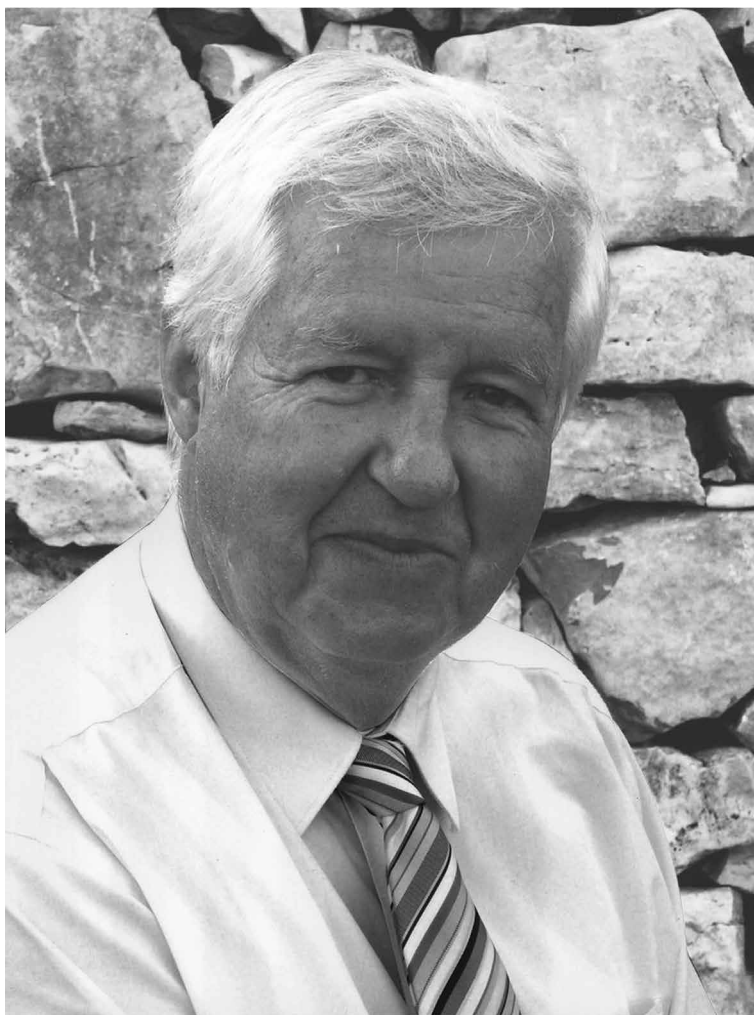
Za charizmatickou osobnosťou európskej archeológie, profesorom Bernhardom Hänselom

Začiatkom jari, 1. apríla 2017, krátkou pred svojimi 80-tymi narodeninami, zomrel významný európsky bádateľ Prof. em. Dr. Dres. h. c. Bernhard Hänsel, archeológ, špecialista na problematiku staršej a strednej doby bronzovej, dlhoročný vedúci Seminára pre pravek a včasnú dobu dejinnú (Seminar für Ur- und Frühgeschichte), ktorý bol neskôr pretransformovaný na Ústav prehistorickej archeológie (Institut für Prähistorische Archäologie) na Freien Universität v Berlíne.

Narodil sa v Stuttgarte 24. 5. 1937 a vyrastal v Drážďanoch. Archeológiu študoval na Humboldtovej univerzite v Berlíne a na Univerzite v Jene. Po presídlení do západnej časti Nemecka, v roku 1960 pokračoval v štúdiu archeológie na najstaršej nemeckej Univerzite v Heidelbergu. Po ukončení štúdia tu pokračoval v doktorandskom štúdiu, kde bol jeho školiteľom (Doktorvater) významný európsky bádateľ profesor V. Milojčić. Doktorandské štúdium v Heidelbergu a následné absolvovanie tzv. cestovného štipendia malo významný vplyv na to, že odborný záujem prof. B. Hänsela sa koncentroval na oblasť Karpatskej kotliny a Balkánu. V rámci toho cestovného štipendia, ktoré získal v roku 1966 od Nemeckého archeologického ústavu, navštívil aj Slovensko, kde sa stretol s významným špecialistom na problematiku doby bronzovej, vtedajším riaditeľom Archeologického ústavu SAV v Nitre, doc. PhDr. Antonom Točíkom, DrSc.

Ako čerstvý doktor filozofie nastúpil ako asistent na Rúhrsku Univerzitu v Bochume, kde počas viacročného pobytu napísal habilitačnú prácu „Beiträge zur regionalen und chronologischen Gliederung der älteren Hallstattzeit an der unteren Donau“. Následne v rokoch 1973 – 1976 pôsobil ako vysokoškolský docent na Univerzite v Erlangene a v roku 1976 sa stal riadnym profesorom, nástupcom profesora Georga Kossaka, na renomovanej Katedre pre pravek a včasnú dobu dejinnú na Univerzite v Kielí. Počas pôsobenia na oboch naposledy spomenutých univerzitách realizoval v rokoch 1975 – 1979 systematický výskum na viacvrstvovej lokalite Kastanas, ktorá leží v gréckej Makedónii. Na tomto významnom telli sa mu podarilo preskúmať dôležitú stratigrafiu, ktorá sa týka doby bronzovej a doby železnej v severnom Grécku. Výsledky výskumu boli neskôr publikované monograficky vo viacerých zväzkoch. Pozoruhodné je, že závery a poznatky získané týmto výskumom sú platné aj v súčasnosti.

V roku 1981 sa presídlil do vtedajšieho Západného Berlína a stal sa profesorom a vedúcim Seminára pre pravek

a včasnú dobu dejinnú na Freie Universität (Slobodnej univerzite). Na tomto mieste pôsobil 25 rokov, až do odchodu do dôchodku v roku 2006. Počas pôsobenia v Berlíne uskutočnil výskum na niekoľkých viacvrstvových sídliskách. V rokoch 1986 – 1991 to bol výskum v Srbsku, na lokalite Mosorin, v polohe Féudvar, ktorý žiaľ kvôli vypuknutiu srbsko-chorvátskej vojny bol prerušený a neukončený a v rokoch 1994 – 1996 to bol výskum mohutného tellu v Agios Mamas v severnom Grécku na Chalkidikách. Po týchto dvoch výskumoch nasledoval dlhoročný výskum v rokoch 1997 – 2007 v Chorvátsku na Istrii, na lokalite Monkodonja. Výskum uvedených lokalít nebol náhodný, ale boli B. Hänsлом cielene vybraté. Išlo o kľúčové viacvrstvové opevnené sídliská. Veľa naznačuje aj ich geografické rozmiestnenie od pevninovej časti Grécka na juhu, cez severný Balkán až po Karpatskú kotlinu a Jadranské more, na severe a severozápade. Sledoval tým riešenie viacerých otázok, ktoré mali priniesť odpoveď na kultúrne vzťahy medzi jednotlivými kultúrami vyspelejšieho východného Stredomoria a balkánsko-karpatského priestoru.

Mal som to šťastie osobne poznať profesora B. Hänsla nielen ako archeológa a univerzitného profesora, ale aj ako človeka. V roku 1990 som na základe jeho pozvania získal prestížne výskumné štipendium Alexandra von Humboldta na Freie Universität v bývalom Západnom Berlíne, kde som strávil 2 roky (1990 – 1992). Tu som mal príležitosť nie iba pracovať vo vynikajúcej tvorivej atmosfére prestížneho univerzitného pracoviska, ale aj pravidelne sa stretávať a konzultovať s profesorom B. Hänselom. Tak som mal možnosť poznať nie iba jeho hlboké odborné znalosti, vo viacerých oblastiach až encyklopedického charakteru, ale ho aj poznať ako človeka veľmi empatického, dobrosrdečného a prajného. Náš oficiálny vzťah s profesorom B. Hänsлом sa po čase zo vzťahu profesor na strane jednej a na strane druhej zahraničný študent-štipendista, zmenil na priateľstvo.

Vďaka pozvaniu prof. B. Hänsla som mal výnimočnú príležitosť v roku 1994, ako člen nemecko-gréckej expedície, osobne sa zúčastniť výskumu viacvrstvého sídliska v už vyššie spomínanom severnom Grécku na lokalite Agios Mamas. Tu sa mi naskytla po prvýkrát možnosť získať mimoriadne vzácne skúsenosti s výskumom viacvrstvého sídliska, ktorý patrí v archeologickom bádani k najzložitejším. Tie sa mi napokon podarilo zúročiť o jedno desaťročie neskôr, keď som na juhozápadnom Slovensku postupne rozbehol výskum opevnených sídlisk zo staršej doby bronzovej (Rybník, Santovka, Vráble).

Profesor B. Hänsel dlhodobo prejavoval záujem o výsledky výskumov sídlisk a pohrebísk na Slovensku. Toto územie považoval, v rámci stredného Dunaja a karpatského priestoru, za kľúčové pre riešenie otázok kultúrno-historického vývoja v dobe bronzovej. Priamo tomuto regiónu je venovaná aj jedna z jeho základných monografií „Beiträge zur Chronologie der mittleren Bronzezeit im Karpatenbecken“, ktorá vyšla tlačou v Bonne v roku 1968. Za významný prínos k poznaniu pravekého osídlenia Slovenska mu bol v roku 2000 Predsedníctvom SAV v Bratislave udelený titul Dr. h. c.

Profesor B. Hänsel za vyše 40 ročné pôsobenia na rôznych univerzitách v Nemecku vchoval viaceré generácie najmä prehistorických archeológov, mnohých doktorandov a habilitovalo sa u neho viacero budúcich profesorov. Mnohí z nich sa nielen uplatnili v archeológii, ale stali sa aj významnými pedagógmi a organizátormi vedy. Viacerí z nich sú v súčasnosti vedúci archeologických ústavov pre pravek a včasnú dobu dejinnú na popredných nemeckých univerzitách (napr. vo Frankfurte nad Mohanom, v Kielí, Mníchove, Würzburgu atď.).

Osobitne je potrebné spomenúť ústretovosť a empatiu, ktorú mal profesor B. Hänsel k bádateľom prichádzajúcim do Berlína zo zemí bývalého východného bloku, po páde „železnej opony“. Okrem iného sa to prejavilo i v jeho mimoriadnej pohostinnosti, ktorá sa prejavovala v jeho častých pozvaniach na večeru do svojho domu na dobrej adrese „Am Hirschsprung 70“. Tam v príjemnej atmosfére dlho do noci prebiehali diskusie o aktuálnej situácii v archeológii a v archeologickom bádani po zmene režimov v jednotlivých zemiach strednej a východnej Európy.

Češť jeho pamiatke. Requiescant in pace.

Jozef Bátora